

SUOMEN PAKOLAISAPU RY:N LAUSUNTO

JÄTETTY LAUSUNTOPALVELUSSA 12.3.2021

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Suomen Pakolaisapu ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Kommentit lukuihin 1–6:

Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat. Selonteon tilannekuva ja keskeiset muutostekijät olivat katettu hyvin luvuissa 1–6. Yleiskuvan ymmärryksen ja hallinnan kannalta olisi keskeistä vielä kehittää maahanmuuton tilastointia paremmin palvelemaan kotoutumisen edistämistä ja palveluiden rakentamista. Oleskelulupaperusteinen tilastointi ei anna kattavaa käsitystä Suomessa asuvista ihmisistä, sillä isolla osalla työperustaisen oleskeluluvan saaneilla ei ole kotikuntaa Suomessa.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen On hyvä, että selonteon luonnoksen toimenpiteissä huomioidaan, että maahanmuuttaneet tulee nähdä erityisenä ryhmänä työvoimapalveluissa myös kotoutumisajan jälkeen ja että selonteossa esitetään toimenpiteitä, joiden myötä ammatillisten opintojen tai muun koulutuksen päätökseen saattaminen olisi mahdollista, vaikka kotoutumisaika päättyy. Osaamisen kehittäminen ja koulutus tulisi mielestämme nähdä vahvemmin osana työllisyyden edistämistä. Suomalaisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tullut aikuinen henkilö tarvitsisi nykyistä enemmän opinto-ohjausta löytääkseen tehokkaan ja realistisen koulutuspolun. Osaamisen tunnistamisen lisäksi työllisyyspalveluilla tulisi mielestämme antaa nykyistä enemmän opintoihin ohjausta laadukkaalla tavalla. Työttömän työnhakijan koulutusta tulisi pääsääntöisesti tukea aina silloin, kun henkilöltä puuttuu toisen asteen tutkinto ja henkilö on motivoitunut kouluttautumaan.

On erityisen tärkeää huomioida kotona olevat maahanmuuttaneet vanhemmat ja heidän siirtymisensä koulutukseen ja työelämään. Selonteon luonnoksessa kotona olevien vanhempien aktivoimiseen esitetään kuitenkin toimenpiteiksi mm. hankkeita. Näkemysmme mukaan kotona olevien vanhempien työelämään pääsy vaatisi pitkäjänteisiä rakenteellisia muutoksia eikä irralliset ja määräaikaiset hankkeet ole riittävä toimenpide. Hankkeiden tavoitteena olisi hyvä pitää myöhemmin valtavirtaistavien mallien pilotointia ja vaikuttavuuden mittaamista samalla kuin mallien jatkorahoitus ja järjestämisvastuut huomioidaan. On kuitenkin erittäin kannatettavaa, että kotona olevat vanhemmat ja muut työvoiman ulkopuolella olevat

huomioidaan luvun 10 kotoutumishjelman kohderyhmissä ja kommentoimme sitä kokonaisuutta luvun 10 lausunto-osiossa.

Selonteon luonnoksessa esitetään, että tulisi kehittää malleja, joissa yhdistyy työ (työkokeilu/palkkatuki) ja suomen kielen oppiminen. Näkemyksemme mukaa olisi tarpeen luoda oma selkeä yksi malli vieraskielisille työnhakijoille, jossa yhdistyy työnantajayhteistyö, palkkatuki ja suomen kielen oppiminen. Malli tulisi kehittää ja tuotteistaa yhdessä työnantajien ja kotoutumisen asiantuntijoiden kanssa. Mallissa tulisi hyödyntää nimenomaan palkkatukea, jotta työnantaja olisi sitoutunut työllistämään. Työttömien maahanmuuttaneiden kohdalla tulisi nykyistä paremmin arvioida, vastaako työkokeilu työttömän henkilön tosiasiallisia tarpeita. Työkokeilussa on itsessään paljon kehitettävää ja Pakolaisavussa on havaittu haasteita, jota on myös kattavasti selvitetty ja raportoitu Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa 2019:16. Havaintomme vahvistaa selvityksessä ilmenneitä haasteita, kuten työkokeiluissa tapahtuvaa ketjutusta ja väärinkäytöksiä. Siksi työkokeilulle tulee asettaa viralliset määrärajoitukset ja antaa asiantuntijoilla riittävästi keinoja puuttua väärinkäyttöihin. Työkokeiluun liittyvien väärinkäytösten estämiseksi tarvitaan selkeämpää ohjeistusta sekä systemaattista valvontaa.

Syrjivää rekrytointia tulee kitkeä hanakammin ja syrjintää sanktioida, sekä työelämän moninaistumiseen ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen antaa nykyistä enemmän työkaluja ja tukea. Anonyymin rekrytoinnin käytänteet olisi otettava pakollisiksi julkisen sektorin työpaikoissa, jotta tutkimuksissakin yleiseksi todettu syrjintää ei tapahtuisi. Tekoälyä tulisi käyttää ehkäisemään syrjintää mm. tunnistamalla syrjiviä työpaikkailmoituksia. Kielitaitovaatimuksia olisi hyvä selkeyttää ja järkeistää. Ulkomaisen tutkinnon omaavien henkilöiden yhdenvertaisuutta rekrytointitilanteessa tulisi selvittää ja parantaa kaikkialla, missä se on mahdollista.

Työnantajia voisi kannustaa ja tukea nykyistä paremmin esimerkiksi luomalla kansallinen, työnantajatahoille suunnattu syrjinnän vastainen sertifikaattijärjestelmä. Sertifikaatti voitaisiin myöntää sellaiselle työnantajalle, joka ottaa yhdenvertaisuuden kaikissa toiminnoissaan huomioon huomattavan hyvin. Malli kannustaisi ja antaisi käytännön tukea työnantajille yhdenvertaisuustyössä.

Kappaleessa tuodaan esille tasa-arvotyö ja erityisesti naisten oikeudet kotouttamistyössä. Pakolaisapu ehdottaa, että maahanmuuttaneiden järjestöjä otettaisiin tasa-arvotyöhön vahvemmin mukaan. Kokemuksemme mukaan tasaarvotyötä tulee kehittää myös itse järjestöissä koulutuksen ja muiden konkreettisten työkalujen avulla, jotta epätasa-arvoiset käytännöt eivät saisi jalansijaa järjestöissä.

Selonteon luonnoksessa esitetään kappaleessa 7.4, että kotoutumista edistetään tukemalla perheitä. Oleskelulupiin ja perheenyhdistämiseen liittyvät käytännön ongelmat estävät kotoutumista ja olisimme kaivanneet toimenpiteitä, joilla näitä ongelmia korjattaisiin, vaikkakin aihealue hallinnollisesti kuuluu sisäministeriölle. Perheenyhdistämisen toimeentuloedellytykset, korkeat palvelumaksut ja neuvonnan puute estävät

niin kansainvälistä suojelua saaneiden kuin muiden oleskeluoikeuden saaneiden mahdollisuuksia perhe-elämään Suomessa. Työperäisten maahanmuuttaneiden kotoutumisen edistämiseksi tulee kehittää yhteistyössä työnantajien kanssa malleja, joiden myötä myös työn perässä muuttaneet ihmiset sekä heidän perheenjäsenensä pääsevät osaksi yhteiskuntaa kaikilla elämän eri osa-alueilla.

Ehdotamme lisäksi, että perheiden tukemiseksi luodaan uusia malleja, joissa hyödynnetään omankielistä tukea nykyistä paremmin. Oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen kykyä vastata vieraskielisten lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin tulee edistää kansallisesti ja siihen on varattava riittävät resurssit. Kodin ja koulun välisen yhteistyön mallin olisi mukauduttava monikulttuurisiin kohtaamisiin nykyistä paremmin. Pelkkä tulkinnin välityksellä tapahtuva kommunikointi perheiden kanssa ei riitä. Kouluihin tulisi palkata monikielisiä ohjaajia ja kulttuuritulkkeja tukemaan yhteistyötä. Kulttuuritulkki on henkilö, joka osaa tulkata kielen lisäksi kulttuurisia eroja ja toimia välittäjän asioissa, jotka voivat aiheuttaa väärinymmärryksiä johtuen kulttuurisista eroista. Suomen neuvolajärjestelmä tavoittaa poikkeuksellisen hyvin myös maahanmuuttaneet perheet ja kotouttavaa työtä tulisikin viedä systemaattisesti neuvolatoimintaan. Myös sosiaali- ja terveysalalle olisi tarpeen luoda oma kulttuuritulkkien malli, erityisesti lastensuojelullisissa toimissa.

Alaikäisenä Suomeen yksin tulleet tarvitsevat huomattavaa tukea ja on hyvä, että selonteon luonnoksessa on huomioitu heidät erityisryhmänä. Lisäksi on tunnistettu katvealueita ja esitetään mm. toimenpiteitä sellaisten nuorten tukemiseksi, jotka eivät ole kotoutumislain piirissä. Näiden haasteiden lisäksi olemme huomanneet, että täysi-ikäiseksi tullessaan Suomeen yksin alaikäisenä tulleet henkilöt muuttavat usein kasvukeskuksiin ja heillä on suuri riski syrjäytyä asunnottomuuden ja työttömyyden myötä. He eivät löydä palveluiden ja tuen piiriin, eikä tietoa heistä siirry kuntien välillä. Lisäksi heille on myönnetty lyhyitä, vuoden määräaikaista oleskelulupia ja lyhyet epävarmat oleskeluluvat vaikuttavat heidän kotoutumiseensa erittäin kielteisesti. Moni jättää esimerkiksi opintonsa kesken löytääkseen työtä, jonka kautta saada oleskelulupa.

Kommentit lukuun 8:

Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä Ehdotus siitä, että kotoutumisprosessin aloitusta pyritään nopeuttamaan, on erittäin kannatettava, mutta käytännössä hyvin vaikea toteuttaa tilanteessa, jossa kansainvälistä suojelua hakevan henkilön hakemusprosessi pitkittyy kohtuuttomasti ja kestää useamman vuoden. Turvapaikanhakijoiden työllistymistä vastaanottovaiheessa tulisi edistää systemaattisesti. Sitä on kuitenkin päinvastoin vaikeutettu viime vuosina. Moni työnantaja ei palkkaa turvapaikanhakijoita johtuen neuvonnan puutteesta ja epävarmuudesta. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tuoreen tapauksen mukaan turvapaikanhakijaa ei saa syrjiä työmarkkinoilla. Työnteko-oikeuden selvittäminen ja useaan otteeseen muuttuneet käytänteet ja lainsäädäntämuutokset ovat voineet vaikuttaa kielteisesti turvapaikanhakijoiden työllistymiseen. Lisäksi vastaanottokeskusten lakkauttamiset sekä siirrot kasvukeskusten läheltä syrjäisille seuduille huonojen kulkuyhteyksien päähän alueille, joissa ei ole työpaikkoja, voi vaikeuttaa työllistymistä entisestään.

Kaikille turvapaikanhakijoille annettava sähköinen kurssi äidinkielelle tarjottuna voisi taata yhdenvertaisen tiedonsaannin vastaanottovaiheessa. Erityisryhmät, kuten luku ja kirjoitustaidottomat tulee tässäkin huomioida omana ryhmänään sekä huomioida, että turvaa hakevilla voi olla heikot digitaidot.

On hyvä, että selonteon luonnoksessa on kiinnitetty huomioita turvapaikanhakijoiden neuvontaan ja kuntiin siirtymisessä. Kuntaan siirtymistä tulee sujuvoittaa ja varmistaa, että vastaanoton jälkeen henkilö löytää palveluihin. Uudistus, jonka myötä kuntapaikat osoitetaan vain kiintiöpakolaisille ja muille erityisryhmille sekä se, että asunto asetetaan kuntapaikkavelvoitteeksi, on tervetullut ehdotus.

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

EI VASTATA

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumishjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi Kotoutumishjelma on kokonaisuudessaan tervetullut uudistus, jonka myötä kotoutumista edistävät palvelut tavoittaisivat kaikki kotoutumispalveluita tarvitsevat henkilöt nykyistä kattavammin ja joustavammin. Myös Pakolaisapu on tunnistanut selonteon luonnoksessa esitetyt ongelmakohdat. Kotoutumista edistävät palvelut tulisi olla joustavammin käytettävissä ja perustua todelliseen tarpeeseen. Kotoutumiskoulutukseen tai muuhun kotoutumista edistävään palveluun pääsyä ei mielestämme tulisi rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-aseman perusteella. Palveluntarve tulisi selvittää luomalla yhteneväinen alkukartoitusprosessi ja malli kaikille, jonka perusteella luodaan kotoutumissuunnitelman sisältö. Palveluita tulee kehittää havaittujen tarpeiden pohjalta.

Kappaleessa todetaan, ettei järjestöjen toimintaa tällä hetkellä hyödynnetä riittävästi. Tieto hankkeista ja eri alueilla järjestettävästä kotouttavasta toiminnasta ei ole kaikenkattavasti saatavilla. Ehdotamme, että valtion rahoittamasta toiminnasta muodostettaisiin tietokanta perustuen hanketietoihin, jotta kaikki kotouttava hanketoiminta löytyisi samasta paikasta ja olisi helposti kotouttamistyötä tekevien löydettävissä.

Selonteon luonnoksessa esitettyssä mallissa kotoutumishjelman kohderyhmään kuuluisi kaikki työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt, jotka saavat toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti sekä kaikki kansainvälistä suojelua saaneet ja heidän perheenjäsenensä. Näkemyksemme mukaan olisi tarpeen avata mahdollisuus myös sellaisille työvoiman ulkopuolella oleville, jotka eivät saa toimeentulotukea. Esimerkiksi kotona lastaan hoitava henkilö ei aina saa toimeentulotukea, mikäli samassa kotitaloudessa asuva on hyvätuloinen. Puolison hyvätuloisuus ei saisi estää kotona olevan vanhemman pääsyä kotoutumista edistäviin palveluihin. Siksi kotoutumishjelman palveluita tulisi tarjota yhdenvertaisesti kaikille niitä tarvitseville. Kotona olevat vanhemmat tavoitetaan Suomessa poikkeuksellisen hyvin neuvolatoiminnan kautta ja sitä tulisi hyödyntää nykyistä paremmin.

Toimeentulotuki ei välttämättä toimi yksilön kotoutumisen mittarina. Keskeisissä toimenpiteissä esitetään, että kotoutumishjelmaan voisi päästä tarpeen mukaan pyynnöstä. Tämän kohderyhmän kohdalla olisi tarpeellista tarkentaa kriteereitä ja selvittää, kuinka palveluita voitaisiin yhdenvertaisesti tarjota ja toteuttaa, jotta kaikki palveluita tarvitsevat saavat tiedon oikeudestaan pyytää kotoutumishjelman palveluita.

Kohdassa 10.3.1 esitetään yhteistä johdantojaksoa kaikille kotoutumishjelman kohderyhmässä oleville. Yhteinen johdantojakso sisältäisi osaamisen tunnistamista, tuen tarpeiden tunnistamista sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation. Johdantojakson sisältö toimenpiteineen on tervetullut uudistus, jonka myötä kaikille tarjottavat palvelut tarkentuvat ja yhdenmukaistuvat. Yhteinen yhteiskuntaorientaatiojakso, joka annetaan kaikille omalla äidinkielellä tai muulla kielellä, jota kotoutuja osaa, on merkittävä uudistus. Yhteiskuntaorientaation myötä kaikki saisivat perustietoa Suomesta, omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja kotoutumisen alkuvaiheessa eikä tiedonsaanti ja ymmärtäminen olisi riippuvainen suomen kielen osaamisesta. Tämä edistäisi maahanmuuttaneiden toimijuutta ja mahdollisuuksia kotoutua. Selonteon luonnoksessa ei esitetä mallia yhteiskuntaorientaation laajuudesta tai muodosta.

Suomen Pakolaisapu on Navigaattori- hankkeessa kehittänyt yhteiskuntaorientaatio mallia, luonut siihen materiaalin ja kouluttanut omakielisiä ohjaajia. Toivomme, että tämä pilotoimamme malli, joka on osoittautunut toimivaksi ja jota jo paikallisesti sovelletaan, voisi toimia johdantojakson yhteiskuntaorientaatio mallina. Omassa mallissamme pidämme kaikista tärkeimpänä elementtinä sitä, että orientaation koulutetulla ohjaajalla ja kotoutujalla on yhteinen kieli. Pelkkä tulkinn välityksellä annettava tieto ei korvaa vuorovaikutusta ja kulttuuristen erojen ymmärrystä, joka mahdollistaa kokemustemme mukaan syvällisemmän asioiden ymmärryksen. Opetus rakentuu keskustelulle osallistujien omista kokemuksista, kysymyksistä sekä yhtäläisyyksistä ja eroista suomalaiseseen yhteiskuntaan liittyen.

Pakolaisapu pitää tärkeänä, että yhteiskuntaorientaation saisivat myös ne, jotka eivät ole työhallinnon asiakkaita, esimerkiksi kotiäidit, ikääntyneet, opiskelijat ja työssäkäyvät maahanmuuttajat. Tulevaisuudessa voitaisiin pyrkiä siihen, että myös työnantajat voisivat tarjota palvelua ulkomaalaisille työntekijöilleen ja heidän perheilleen.5 Selonteon luonnoksessa esitetään, että kotoutumishjelman tavoitteet tulisi asettaa jokaiselle yksilöllisesti.

Selonteon luonnoksessa esitetään kuitenkin, että kielitaitotavoite asetettaisiin edelleen tasolle B1.1 Kaikista heikoimmassa asemassa oleville, heikon koulutustaustan omaaville tai luku- ja kirjoitustaidottomille tulisi mielestämme asettaa heille realistinen ja kohtuullinen tavoite, jotta sitä kohden olisi motivoivaa pyrkiä.

Kotoutumissuunnitelman tekoon tulisi luoda käytänteet, jossa vahvistetaan maahanmuuttaneen henkilön toimijuutta ja suunnitelman sisällöstä vastaisi pääasiallisesti maahanmuuttaja itse. Sen sisältö vastaisi kokonaisvaltaista kotoutumista ja voisi sisältää monialaisia palveluita ja järjestöjen tuottamaa toimintaa eikä

vain TE-palveluiden palveluntarjontaa. Ennen kotoutumissuunnitelman tekoa on maahanmuuttaneelle tarjottava riittävät tiedot saatavilla olevista kotoutumista edistävästä palveluista.

Kotoutumiskoulutuksesta kappaleessa 10.3.2 todetaan, että koulutuksen laadussa on vaihtelua. Hankinnan kautta järjestettävä koulutusta on vaikeaa kehittää ja laatua vaikea mitata pitkällä tähtäimellä toimijoiden vaihtuessa usein. Kotoutumiskoulutuksen pitkäjänteisen kehittämisen ja laadun takaamiseksi olisi tarkasteltava, löytyykö realistisia vaihtoehtoisia tapoja järjestää koulutus muulla tapaa. Kotoutumiskoulutus poikkeaa sisällöltään muista työvoimakoulutuksista merkittävästi ja OKM vastaan sen opetussuunnitelmasta jo nykyisellään. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena ei tulisi olla ainoastaan työelämävalmiuksien parantaminen vaan myös kansalaistaidot, arjessa toimiminen ja kulttuurin ja yhteiskunnan ymmärtäminen. Siirtämällä järjestämistä opetus- ja kulttuuriministeriöön, tulisi kotoutumiskoulutuksesta vahvempi osa varsinaista suomalaista koulutusjärjestelmää kokonaan omanlaisena pysyvänä koulutustyyppinä, jonka järjestämisen laadusta vastaisi muustakin koulutuksesta vastaava ministeriö. Laadukasta kotoutumiskoulutusta on mahdollista kehittää vain pitkällä tähtäimellä, jolloin sen tulisi pysyä samoissa oppilaitoksissa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen esitetään selonteossa suunnattavaksi resursseja ja pidämme tätä ensisijaisen tärkeänä. Koulutuksen tuottajilta olisi myös aina edellytettävä, että opettajat koulutettuja, päteviä luki-opettajia. Luku- ja kirjoitustaidon lisäksi olisi tärkeää opettaa laskutaitoa (numeracy), jolla on suorat vaikutukset esimerkiksi taloudenhallintaan ja kansalaistaitoihin.

Digitaidot tulisi nähdä perustaitona, joita jokainen Suomessa asuva tarvitsee. Moni asia yhteiskunnassa digitalisoituu ja heikot digitaidot voivat merkitä merkittävää ulkopuolisuutta ja syrjäytymistä. Kotoutumiskoulutuksen osaksi olisi kehitettävä digiasioinnin ajokortti, jolla huolehdittaisiin kaikkien kotoutujien osaamisen tasosta. Olisi lisäksi huolehdittava, että palveluihin pääsy ja asiointi ei jää kiinni heikoista digitaalisista taidoista ja kielitaidosta. Digitaatioita on vahvistettava systemaattisesti osana kotoutumispalveluita, ja myös vaihtoehtoisia tapoja saada palveluita ja asioida on aina tarjottava. Sähköinen tunnistautuminen tulee mahdollistaa kaikille yhdenvertaisesti.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

EI VASTATA

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Yhdymme selonteon luonnoksessa esitettyyn tarpeeseen siitä, että viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden yhteistyötä on kehitettävä, jotta eri toimijoiden vahvuuksia voidaan paremmin hyödyntää. Tieto hankkeista ja toiminnasta ei tällä hetkellä välity riittävästi viranomaisille ja hankkeiden sirpaleisuus ja lyhytkestoisuus ovat haasteita. Työn kannalta olisi tärkeää koota tietoa. Nykyinen kotoutumisentukena.fi

sivusto kerää osan tiedoista, mutta on paljon toimijoita, jotka eivät päivitä sinne tietojaan. Tarvittaisiin laaja portaali, joka toimisi esimerkiksi rahoituspäätösten avulla automaattisesti kertoen alkavista ja päättyvistä hankkeista.

Järjestöjen tekemää työtä kotoutumisen edistämiseksi vaikeuttaa merkittävimmin rahoitusten myöntöperusteiden sirpaleisuus ja lyhytsyklisyys.

Erityisesti maahanmuuttaneiden perustamien järjestöjen osalta olisi tärkeää huomioida se, ettei kaikilla ole riittävää osaamista rahoitusten hallinnointiin ja implementointiin vaikuttavasti. Tähän voisi olla ratkaisuna esimerkiksi kumppanuusrahoitusmalli, jossa isompi, vakiintuneempi järjestö toimii kumppanina ja samalla juurruttaa toimivia hallinnointi ja -implementointikäytäntöjä pienempiin järjestöihin. Maahanmuuttaneiden omien järjestöjen osallisuutta valtakunnalliseen kehittämiseen tulee edistää, mutta samalla tulisi muistaa, ettei kaikilla maahanmuuttaneiden perustamilla pienjärjestöillä ole pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä.

Oli hyödyllistä myös tulevassa kotoutumisohjelmassa ottaa järjestötoiminta aktiivisesti mukaan kotoutumisen palveluohjaukseen ja ohjata maahanmuuttaneita toimimaan jo olemassa olevissa järjestöissä, jotta nämä vahvistuisivat. Tämä olisi kestävämpi toimintatapa ja pitkällä aikajänteellä myös vaikuttava yhteiskunnallisen osallisuuden lisäämisessä. Lisäksi maahanmuuttaneiden järjestöjä tulisi valvoa nykyistä tehokkaammin ja myös katkaista järjestöjen rahoitus, mikäli niissä ilmenee esimerkiksi syrjiviä käytänteitä.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Näkemyksemme mukaan hyvien väestösuhteiden kehittämisen hyvistä käytännöistä ja eri toimenpiteiden vaikuttavuudesta tarvitaan kattavampaa, puolueetonta tutkimustietoa, jotta sitä voitaisiin edistää systemaattisemmin. Tarvitsemme väestösuhteiden parantamisen konkreettisia käytäntöjä, joissa omistajuus on paikallisilla hyödynsaajilla ja tahoilla, jotta hyvien väestösuhteiden parantaminen ei jää liian hallinnolliselle tasolle tai esimerkiksi yksisuuntaiseksi viestinnäksi. Toiminnassa tulisi huomioida aina myös eri väestöryhmien väliset suhteet, sekä muut vaikuttavat tekijät, kuten alue- ja sosioekonomiset tekijät, joilla voi olla merkittävä vaikutus asenneilmapiiriin.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin (EI VASTATA)

Kunnioittaen,

Annu Lehtinen

toiminnanjohtaja, Suomen Pakolaisapu ry

Lisätiedot:

annu.lehtinen@pakolaisapu.fi

Katja Mannerström, p. 044 7615 708, katja.mannerstrom@pakolaisapu.fi

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu on Suomen suurin pakolais- ja siirtolaiskysymyksiin erikoistunut asiantuntijajärjestö. Autamme vuosittain tuhansia ihmisiä toipumaan konflikteista ja kotoutumaan uusiin yhteiskuntiin. Lähes 60 vuoden ajan työmme on näkynyt Suomen lisäksi Afrikassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Euroopassa.